

عوامل تأثیرگذار بر خودکارآمدی مالی در میان دانشجویان حسابداری

بهنام گیلانی نیا صومعه سرائی*^۱

آزیتا منتظری^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۳۹۹/۱۲/۱۶

چکیده

هدف اصلی تحقیق بررسی عوامل تأثیرگذار بر خودکارآمدی مالی در میان دانشجویان حسابداری است. جامعه آماری تحقیق دانشجویان حسابداری دانشگاهها در ایران بودند که ۳۸۴ دانشجوی حسابداری به عنوان نمونه انتخاب و پرسشنامه تحقیق بصورت الکترونیکی در میان آنان توزیع و جمع آوری شد. اطلاعات گردآوری شده توسط پرسشنامهها به وسیله نرم افزار SPSS24 و AMOS24 با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از تحلیل فرضیه‌های تحقیق نشان داد که کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر مثبت و معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد. کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر مثبت و معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد. سواد مالی تأثیر مثبت و معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد. سواد مالی در رابطه کیفیت یادگیری مالی و خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری نقش میانجی دارد. رابطه وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین و خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری نقش میانجی دارد.

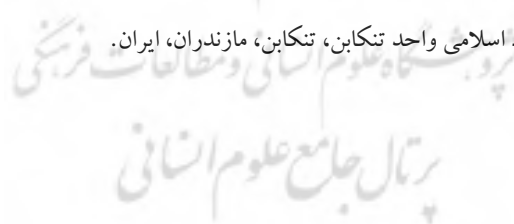
واژگان کلیدی

خودکارآمدی مالی، سواد مالی، کیفیت یادگیری مالی.

^۱ استادیار گروه مدیریت و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودسر و املش، رودسر، ایران. (* نویسنده مسئول:

behnam.gilaninia@gmail.com)

^۲ دانشجوی دکتری حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن، تنکابن، مازندران، ایران.

۱. مقدمه

خودکارآمدی مالی توسط نظریه شناختی اجتماعی به عنوان متغیر بیان شده است که نقش تفکر شناختی در هدایت انگیزه‌های مالی افراد و رفتار مالی آنها را بررسی می‌کند (ساندلر^۱، ۲۰۰۰). خودکارآمدی، بر انتخاب رفتار، تلاش و پشتکار و پیگیری اهداف مؤثر است و نحوه‌ی مواجهه با موانع و چالش‌ها را تعیین می‌کند. طبق نظریه‌ی باندورا، خودکارآمدی نقش مهمی در سازگاری روان‌شناختی، مشکلات روانی، سلامت جسمانی و نیز راهبردهای تغییر رفتار خود رهنمون و مشاوره دارد. خودکارآمدی از نظریه شناخت اجتماعی باندورا^۲ (۱۹۸۶) روانشناس مشهور، مشتق شده است که به باورها یا قضاوت‌های فرد به توانایی‌های خود در انجام وظایف و مسئولیت‌ها اشاره دارد. نظریه شناخت اجتماعی مبتنی بر الگوی علی سه‌جانبه رفتار، محیط و فرد است. این الگو به ارتباط متقابل بین رفتار، اثرات محیطی و عوامل فردی (عوامل شناختی، عاطفی و بیولوژیک) که به ادراک فرد برای توصیف کارکردهای روان‌شناختی اشاره دارد، تأکید می‌کند. باندورا^۳ (۲۰۰۵) مطرح می‌کند که باور افراد به خودکارآمدی خویش، بخش عمده‌ای از خودآگاهی آنان را تشکیل می‌دهد. منابع خودکارآمدی ذاتاً آگاهی‌دهنده نیستند. آنها داده‌های خام هستند که از طریق پردازش شناختی کارآمدی و تفکر انعکاسی آموزنده می‌شوند؛ بنابراین، باید بین اطلاعات و دانش‌هایی که از وقایع و رویدادها کسب می‌شود و اطلاعات و معرفت‌هایی که روی خودکارآمدی اثر می‌گذارند تفاوت قائل شد (یگانه و زارعی، ۱۳۹۷).

شواهد تجربی نشان می‌دهد که یکی از عوامل عمده‌ای که بر رفتار مالی تأثیر می‌گذارد خودکارآمدی است که به عنوان سطح اعتماد به توانایی فرد برای برخورد با یک وضعیت مالی بدون بروز مشکل توصیف می‌شود (آماتوسی و کراولی^۴، ۲۰۱۱؛ لاون^۵، ۲۰۱۲). خودکارآمدی مالی با استفاده از نظریه شناختی اجتماعی بیان می‌شود که نقش تفکر شناختی در هدایت انگیزه و رفتار مالی افراد را بررسی می‌کند. ساختار خودکارآمدی مالی، مطابق نظریه شناختی اجتماعی است که ادعا می‌کند خودکارآمدی از قدرت پیش‌بینی کنندگی بیشتری برخوردار است و به‌طور مستقیم بر وظایف یا انتخاب‌های فردی و همچنین به‌طور غیرمستقیم بر تحقق نتایج مثبتی که معمولاً افراد پیش‌بینی می‌کنند، تأثیر می‌گذارد. علاوه بر این، رویکرد «یک اقدام یا معیار متناسب با همه است» که معمولاً از ارزش توضیحی و پیش‌بینی کنندگی محدودی برخوردار است (باندورا، ۲۰۰۵)؛ بنابراین، خودکارآمدی که در زمینه حوزه مالی قرار دارد، به عنوان ساختار خودکارآمدی مالی پیشنهاد می‌شود که در نتیجه برای توضیح تأثیر آن بر مشارکت مالی بررسی می‌شود. در این راستا، خودکارآمدی در بعضی از مطالعات به عنوان یک پیش‌بینی کننده بسیار سازگارتر رفتار و تغییر رفتاری شناخته شده است (یگانه و زارعی، ۱۳۹۷).

نتایج مطالعات قبلی حاکی از آن است که علاوه بر دانش و تجربه، ابعاد شخصیت افراد بر انجام قضاوت حرفه‌ای حسابداران و حسابرسان تأثیر دارد. در برخی پژوهش‌ها از جمله گیمبر و همکاران^۶ (۲۰۱۶) نیز تیپ شخصیتی به عنوان عاملی تأثیرگذار بر قضاوت حسابرسان و حسابداران عنوان گردیده است. به‌طور کلی بررسی پژوهش‌های مختلف در این زمینه بیانگر این است که شخصیت، ویژگی‌های شخصیتی و انواع تیپ‌های شخصیتی می‌تواند تصمیم‌گیری و قضاوت در

¹ - Sandler

² - Bandura

³ - Bandura

⁴ - Amatucci and Crawley

⁵ - Lown

⁶ - Gimbar et al

حوزه‌های حسابداری و حسابرسی را تحت‌الشعاع قرار دهد (نظامی و همکاران، ۱۳۹۹). در حالی که ابعاد مختلف شخصیت افراد می‌تواند عواملی تعیین‌کننده در قضاوت باشد، سطح خودکارآمدی افراد، ممکن است در کنار این عوامل، سطح قضاوت حسابداری و حسابرسی را تحت تأثیر قرار دهد (موهد سانوسی و همکاران^۷، ۲۰۱۸).

دانش همه‌جانبه در ارتباط با سواد مالی به عنوان یک ضرورت در زندگی روزمره تبدیل شده است، به طوری که تبدیل به یک مهارت زندگی شده که باید هر فردی آن را داشته باشد. سواد مالی اساساً دانش و مهارت در مدیریت امور مالی است که توسط فرد به مهارت‌های مالی تبدیل می‌شود، به عبارتی به عنوان توانایی استفاده از دانش مالی که در زندگی روزمره اطلاق می‌گردد. با مهارت‌های مالی کافی، یک فرد قادر به تصمیم‌گیری درست مالی در زمینه ایجاد برنامه‌های مالی، مدیریت هزینه‌ها، داشتن پس‌انداز یا سرمایه‌گذاری است. مطالعات مختلف نشان می‌دهد که سواد مالی دارای یک نقش استراتژیک در بهبود توانایی‌های مدیریت مالی فردی است؛ اما امروز سواد مالی (دانش و مهارت) به تنهایی کافی نیست فرد برای اینکه رفتار مالی خوبی داشته باشد، باید به توانایی خود در دستیابی به اهداف تعیین‌شده مالی اعتقاد داشته باشد که آن را خودکارآمدی مالی گویند. سواد مالی و خودکارآمدی دو ویژگی است مواردی که امکان تغییر در رفتارهای مالی را فراهم می‌کند (هیرواتی و همکاران^۸، ۲۰۲۰). بر اساس مطالب ذکر شده در این پژوهش به بررسی عوامل تأثیرگذار بر خودکارآمدی مالی مانند کیفیت یادگیری مالی، وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین و سواد مالی دانشجویان حسابداری پرداخته شد.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

محققین در طول سی سال گذشته، معیارهای عینی و ذهنی گوناگونی برای توصیف شرایط مالی خانوار و افراد را آزمون کرده‌اند و دریافته‌اند که بهبود رفاه مالی، حاصل تقویت دانش، نگرش، تمایل و رفتار مالی می‌باشد. یکی از رفتارهایی که می‌تواند منجر به ارتقا سواد مالی و مشارکت مالی در افراد شود، خودکارآمدی مالی است (یگانه و همکاران، ۱۳۹۸). یافته‌های تجربی در طول سال‌ها استدلال باندورا را تایید کرده‌اند که باورهای خودکارآمدی رابطه بین متغیرهای مختلف و دستیابی به عملکرد در حوزه‌های خاص را میانجی‌گری می‌کند. به عنوان مثال، حجازی و همکاران (۲۰۰۹) دریافته‌اند که خودکارآمدی در حوزه‌های متمایز، به‌طور غیرمستقیم نقش مفیدی در فرآیند مشارکت شناختی ایفا کرد که عملکرد موفق‌تر حاصل شده به واسطه تمایل به دستیابی به مهارت‌های بیشتر را محقق می‌کند. به همین ترتیب، ژائو و همکاران (۲۰۰۵) دریافته‌اند که اثرات یادگیری کسب شده از دوره‌های کارآفرینی، تجربه کارآفرینی قبلی و تمایل به ریسک‌پذیری با میانجی‌گری خودکارآمدی کارآفرینی بر مقاصد کارآفرینی اثرگذار است؛ بنابراین، خودکارآمدی، یک ویژگی پویا است که افراد می‌توانند در زمینه‌های مختلف دارا باشند، از این رو، به واسطه رفتار خاص فردی، رویدادهای بیولوژیکی و محیطی که در آن تعامل دارند، قابل تغییر هستند (یگانه و زارعی، ۱۳۹۷).

خودکارآمدی متغیری است که از رویکردهای شناختی رفتاری و اجتماعی حاصل می‌شود. خودکارآمدی اعتقادی است که فرد می‌تواند بر یک موقعیت مسلط شود و نتیجه مثبتی ایجاد کند. اگر این متغیر با اهداف خاص و ادراک از عملکرد ترکیب شود، از آن می‌توان به عنوان تعیین‌کننده رفتارهای آتی نام برد. در حوزه دانشگاهی، خودکارآمدی عاملی است که عملکرد دانشجویان را تعیین می‌کند. دانشجویان با سطح خودکارآمدی بالا قادر خواهند بود تا وظایف زیادی را انجام

⁷ - Mohd Sanusi et al

⁸ - Herawati et al

دهند. برعکس، دانشجویان با سطح خودکارآمدی پایین تمایل به فرار از وظایف چالش برانگیز دارند (بندورا، ۱۹۹۷). خودکارآمدی هنگامی که با رفتارهای مالی مرتبط باشد، اعتماد به نفس ناشی از آن منجر به بهتر شدن تغییرات در رفتارهای مالی می‌گردد. یکی از عوامل مؤثر بر خودکارآمدی مالی، فرآیند کیفیت یادگیری است. برخی از مطالعات نشان می‌دهند که مدل یادگیری نوآورانه می‌تواند باعث بهبود اعتماد به نفس در دانشجویان شود، این امر به‌طور چشمگیری باعث افزایش خودکارآمدی در دانشجویان می‌گردد (آنیتا و همکاران، ۲۰۱۳). کیفیت یادگیری مالی، به‌ویژه در برنامه حسابداری دوره کارشناسی، مانند دوره‌های مالی تحت پوشش شامل بودجه‌بندی مالی، مدیریت و حسابداری مالی می‌تواند توسط خودکارآمدی ارتقا یابد (هیرواتی و همکاران^۹، ۲۰۲۰). در ادامه به بیان پیشینه تجربی پژوهش پرداخته می‌شود.

هیرواتی و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان عواملی که بر خودکارآمدی مالی در بین دانشجویان حسابداری در بالی تأثیر می‌گذارد به تجزیه و تحلیل تأثیر کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین بر خودکارآمدی مالی دانشجویان دوره کارشناسی حسابداری در بالی بچ واسطه نقش سواد مالی پرداختند. در این تحقیق از تکنیک تحلیل مسیر استفاده شد. داده‌های تحقیق با پرسشنامه‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی گردآوری شد. نمونه پژوهش شامل دانشجویان کارشناسی حسابداری در بالی بود که ترم‌های چهارم یا ششم خود را گذرانده بودند و تعداد آنها ۵۱۸ بود. نتایج تحقیق نشان داد که کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی اجتماعی والدین مستقیماً بر سواد مالی تأثیر می‌گذارد. کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی-اجتماعی هیچ تأثیر مستقیمی بر خودکارآمدی مالی نداشته است اما سواد مالی مستقیماً بر خودکارآمدی مالی تأثیر می‌گذارد. علاوه بر این، نتایج همچنین نشان می‌دهد که سواد مالی توانسته است روابط یادگیری کیفیت و وضعیت اقتصادی اجتماعی را با خودکارآمدی مالی میانجی‌گری کند.

ندیم و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان چگونگی نحوه برخورد سرمایه‌گذاران از مشارکت بورس در حضور خودکارآمدی مالی به بررسی چگونگی نگرش سرمایه‌گذاران به تصمیمات مشارکت آنها در بازار سهام پرداختند. برای تجزیه و تحلیل روابط پیشنهادی بین سازه‌ها از مدل معادلات ساختاری (SEM) استفاده شد. برای بررسی رابطه متقابل متغیرها و اعتبار سازه‌ها از تحلیل عاملی تأییدی (CFA) استفاده گردید. این تحقیق به این نتیجه رسید که نگرش‌های سرمایه‌گذار برای تأثیرگذاری بر تصمیمات مشارکتی آنها در بازار سهام معنادار است. بعلاوه، مشخص شد که نگرش‌های ریسک تا حدی واسطه رابطه بین نگرش پولی و مشارکتی در بازار سهام است. علاوه بر این، دانش مالی و خودکارآمدی مالی رابطه مثبت بین نگرش پولی و مشارکتی در بازار سهام را تعدیل می‌کند.

مهد سانوسی و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی اثر تفاوت‌های روان‌شناختی فردی در عملکرد حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که جهت‌گیری هدف یادگیری با قضاوت حسابرس رابطه مثبت معناداری دارد. تجزیه و تحلیل بیشتر نشان داد که خودکارآمدی میان روابط بین جهت‌گیری هدف یادگیری و قضاوت حسابرسی میانجی‌گری می‌کند. سطح بالایی از اهداف یادگیری در میان حسابرسان، خودکارآمدی را افزایش می‌دهد که در نهایت موجب بهبود عملکرد قضاوت حسابرسان می‌شود.

نظامی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان بررسی اثر ویژگی‌های شخصیتی (وجدان و توافق‌پذیری)، احساسات-تفکر و ریسک‌پذیری بر قضاوت حسابرس با توجه به نقش میانجی خودکارآمدی به بررسی ارتباط وجدان، توافق‌پذیری،

احساسات-تفکر و ریسک‌پذیری با قضاوت حسابرسان با توجه به نقش میانجی خودکارآمدی در میان ۳۸۰ نفر از حسابرسان مشغول به کار در رده‌های حسابرسان ارشد و بالاتر پرداختند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل اکتشافی داده‌ها و معادلات ساختاری استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد توافق پذیری رویکردی موجب کاهش و توافق پذیری اجتنابی موجب بهبود کیفیت قضاوت حسابرسان می‌گردد. همچنین نتایج نشان داد حسابرسان با تیپ شخصیتی متفکر در مقابل احساسی قضاوت حرفه‌ای‌تری دارند. ریسک‌پذیری نتیجه مدار موجب کاهش و ریسک‌پذیری نامعین موجب بهبود کیفیت قضاوت حرفه‌ای حسابرسان می‌شود. علاوه بر این تمام ابعاد شخصیت (به جز وجدان) با واسطه خودکارآمدی حرفه‌ای بر قضاوت حسابرسان تأثیر معنی‌داری داشت.

یگانه و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان بررسی رابطه میانجیگری خودکارآمدی مالی در نگرش مالی، مشارکت مالی و سواد مالی حسابداران به بررسی تعداد ۳۸۵ نفر برای نمونه؛ از بین حسابرسان، حسابداران و نخبگان و اساتید حسابداری در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ پرداختند. داده‌های موردنظر از طریق پرسشنامه جمع‌آوری گردیده و از نرم‌افزار آماری SPSS22 و AMOS21 برای تحلیل متغیرها و آزمون فرضیات پژوهش استفاده شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که بین نگرش مالی و سواد مالی با مشارکت مالی ارتباط معناداری وجود نداشته، ولی با این وجود، شاخص خودکارآمدی مالی با نقش واسطه‌ای بین سواد مالی و مشارکت مالی رابطه‌ای مثبت ایجاد می‌نماید.

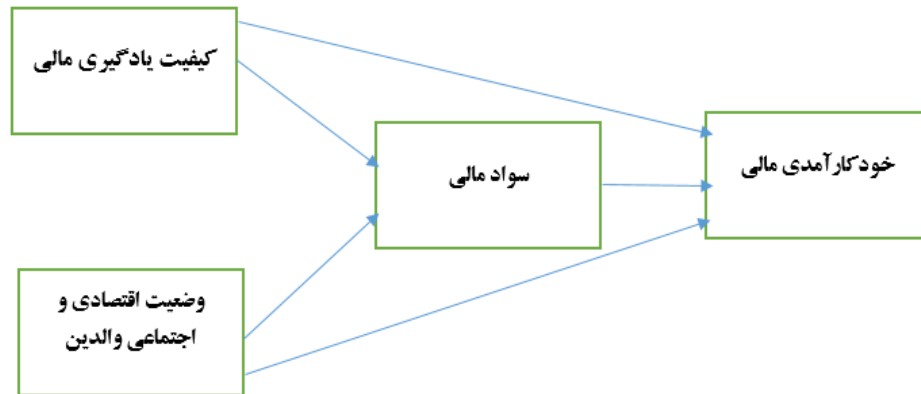
یگانه و زارعی (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجی‌گری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسان به بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجی‌گری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسان پرداختند. در این پژوهش تعداد ۳۸۵ نفر برای نمونه؛ از بین حسابرسان، حسابداران و نخبگان و اساتید حسابداری در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ در نظر گرفته شد. داده‌های موردنظر از طریق پرسشنامه جمع‌آوری گردیده و از نرم‌افزار آماری SPSS22 و AMOS21 برای تحلیل متغیرها و آزمون فرضیات پژوهش استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که بین نگرش مالی و سواد مالی با مشارکت مالی ارتباط معناداری وجود نداشته، ولی با این وجود، شاخص خودکارآمدی مالی با نقش واسطه‌ای بین سواد مالی و مشارکت مالی رابطه‌ای مثبت ایجاد می‌نماید.

۳. فرضیه‌ها پژوهش

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی عوامل تأثیرگذار بر خودکارآمدی مالی در میان دانشجویان حسابداری است بر این اساس جهت دستیابی به هدف مذکور فرضیات تحقیق بصورت زیر طراحی شدند:

- ۱- کیفیت یادگیری مالی تأثیر معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد.
- ۲- وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد.
- ۳- کیفیت یادگیری مالی تأثیر معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد.
- ۴- وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد.
- ۵- سواد مالی تأثیر معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد.
- ۶- سواد مالی در رابطه کیفیت یادگیری مالی و خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری نقش میانجی دارد.
- ۷- سواد مالی در رابطه وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین و خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری نقش میانجی دارد.

بر اساس مبانی نظری پژوهش و به اقتباس از هیرواتی و همکاران (۲۰۲۰) مدل مفهومی پژوهش مطابق شکل ۱ طراحی گردید:

شکل (۱): مدل مفهومی پژوهش (منبع: هیرواتی و همکاران، ۲۰۲۰)

۴. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی می‌باشد و بدلیل استفاده از پرسشنامه جهت جمع‌آوری اطلاعات در زمره تحقیقات توصیفی پیمایشی قرار می‌گیرد. همچنین پژوهش حاضر بر اساس هدف، یک تحقیق کاربردی است و برحسب روش، از نوع همبستگی می‌باشد. در این تحقیق جمع‌آوری اطلاعات مربوط به مبانی نظری و پیشینه تحقیق با استفاده از روش کتابخانه‌ای انجام می‌گردد. همچنین جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با متغیرهای تحقیق جهت تحلیل فرضیه‌ها با استفاده از پرسشنامه، تحت عنوان روش پیمایشی انجام می‌گردد.

جامعه آماری پژوهش دانشجویان حسابداری در مقاطع مختلف در دانشگاه‌های ایران می‌باشد. از آنجا که تعداد حجم جامعه آماری نامشخص است، لذا جمع‌آوری اطلاعات از کلیه افراد جامعه آماری مقدور نبوده و در نتیجه نمونه‌ای از جامعه آماری انتخاب خواهد گردید. گروه نمونه، مجموعه کوچکی از جامعه آماری است مشتمل بر برخی از اعضا که از جامعه آماری انتخاب شده‌اند؛ به عبارت دیگر، تعدادی از اعضای جامعه آماری (اما نه همه) گروه نمونه را تشکیل می‌دهند. در نتیجه گروه نمونه یک مجموعه فرعی از جامعه آماری است که با مطالعه آن محقق قادر است نتیجه آن را به کل جامعه آماری تعمیم دهد روش نمونه‌گیری مورد استفاده در انتخاب نمونه در انجام این تحقیق، روش نمونه‌گیری غیر احتمالی در دسترس است؛ تعداد جامعه آماری تحقیق نامشخص می‌باشد که تعداد نمونه آماری تحقیق با استفاده از جدول مورگان ۳۸۴ نفر در نظر گرفته شد است. لذا به همین تعداد پرسشنامه به صورت آنلاین در میان دانشجویان حسابداری توزیع و جمع‌آوری گردید.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق پرسشنامه استاندارد بر اساس تحقیق هیرواتی و همکاران (۲۰۲۰) بود. در پرسشنامه برای هر پرسش تعدادی گزینه و پاسخ انتخاب شده که فرد پاسخ دهنده باید یکی از آنها را به عنوان پاسخ انتخاب نماید. هر یک از پاسخ‌ها به گونه‌ای تنظیم شده است که در عین منطقی بودن برای آن سوال از پاسخ مربوط به دیگر سوالات مجزاست. لذا پرسشنامه به گونه‌ای طراحی شده که پاسخ دهندگان، گزینه‌ها را بر مبنای طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم تنظیم شد. پرسشنامه‌ای که به منظور ابزار جمع‌آوری داده‌ها به کار رفته بود به

صورت آنلاین بین پاسخ دهندگان توزیع گردید و شامل دو بخش می باشد، بخش اول آن مربوط به مشخصات فردی پاسخ دهنده و شامل سن، جنسیت و میزان تحصیلات است. در بخش دوم، سؤالات مرتبط با متغیرهای تحقیق مطرح شده است. به منظور تعیین پایایی پرسشنامه از طریق نرم افزار SPSS ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. با توجه به این که حداقل ضریب پایایی برای پرسشنامه های پژوهشی ۰/۷۰ می باشد، ملاحظه می گردد که ضرایب آلفای کرونباخ به دست آمده برای تمامی متغیرها از این مقدار بالاتر است؛ بنابراین می توان ادعا نمود که پایایی و اعتبار پرسشنامه تحقیق مطلوب بوده است. جدول ۱ نتایج ضریب آلفای کرونباخ را نشان می دهد.

جدول (۱): نتایج پایایی پرسشنامه

ضریب آلفای کرونباخ	سؤالات	پرسشنامه
۰,۸۰۱	۵-۱	کیفیت یادگیری مالی
۰,۷۵۵	۱۰-۶	وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین
۰,۸۲۳	۱۵-۱۱	سواد مالی
۰,۸۴۵	۲۰-۱۶	خودکارآمدی مالی
۰,۸۳۶	۲۰-۱	کل پرسشنامه

۵. یافته های پژوهش

در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده های به دست آمده از نمونه، از روش های آمار توصیفی و نیز از روش های آمار استنباطی استفاده شده است. در واقع ابتدا با استفاده از نرم افزار SPSS24، هر متغیر در قالب جداول و شاخص های آماری، توصیف شده و سپس جهت تجزیه و تحلیل داده ها، آزمون فرضیه ها و در کل برای تعمیم نتایج از نمونه به جامعه آماری از روش مدل یابی معادلات ساختاری به وسیله نرم افزار Amos24 استفاده شده است. جدول ۲ نتایج آمار توصیفی متغیرهای پژوهش را نشان می دهد.

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

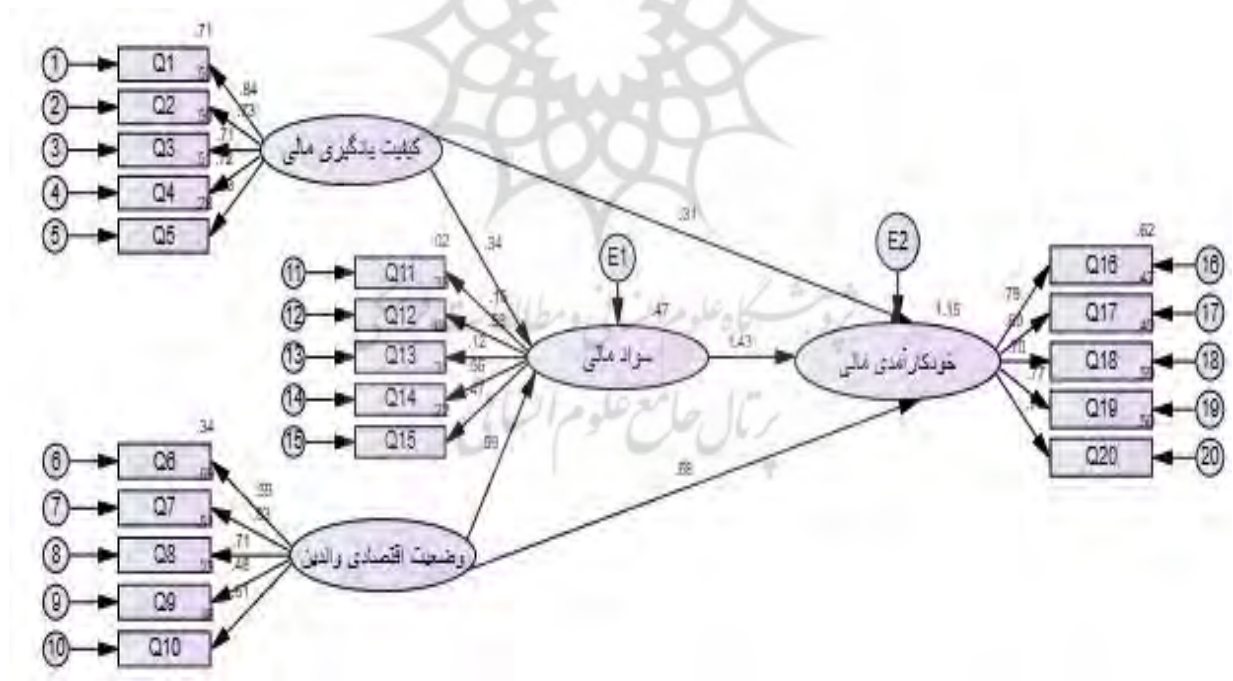
متغیر	انحراف معیار	میانگین	بیشترین مقدار	کمترین مقدار	تعداد
کیفیت یادگیری مالی	۰,۵۲	۴,۱۶	۵	۳,۱۵	۳۸۴
وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین	۰,۴۳	۳,۸۵	۵	۳	۳۸۴
سواد مالی	۰,۶۳	۳,۹۱	۵	۳,۳۵	۳۸۴
خودکارآمدی مالی	۰,۴۸	۳,۷۵	۵	۲,۹۵	۳۸۴

پیش از آزمون فرضیه‌ها باید از اعتبار و دقت الگوهای سنجش متغیرهای تحقیق اطمینان به دست آورد تا بتوان بعد از آن روابط ساختاری را بررسی کرد. بدین منظور از شاخص‌های برازش استفاده می‌شود که این شاخص‌ها در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

جدول (۳): شاخص‌های برازش برای مدل اندازه‌گیری پژوهش

شاخص‌های برازندگی الگو	CIMIN df	GFI	IFI	TLI	CFI	NFI	RMSEA
الگوی اصلی	۲/۳۶۸	۰/۹۵۳	۰/۹۳۷	۰/۹۰۳	۰/۹۲۸	۰/۹۱۱	۰/۰۰۱
سطح قابل قبول	۱ تا ۳	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	بیشتر از ۰/۹	کوچک‌تر از ۰/۰۸

همان‌طور که در جدول فوق دیده می‌شود تمامی شاخص‌ها در محدوده‌ی مطلوب قرار دارند. بنابراین مناسب بودن مدل تحلیل عاملی تاییدی در برازش به داده‌های گردآوری شده تأیید می‌شود. در این قسمت مدل ساختاری تحقیق جهت آزمون فرضیات اصلی برازش می‌یابد. این مدل در شکل ۲ به نمایش درآمده است.

شکل (۲): مدل ساختاری و استاندارد شده پژوهش

با توجه به نتایج این مدل و ضرایب بدست آمده از تحلیل ساختاری اطلاعات تحقیق، نتایج تحلیل مسیر ساختاری (شامل روابط متغیرهای مکنون با یکدیگر) نیز در جدول ۵ ارائه می گردد:

جدول (۴): نتایج فرضیات اول

مسیر	ضریب استاندارد شده	انحراف معیار	آماره t	p-value
کیفیت یادگیری مالی ← سواد مالی	۰,۳۴۱	۰,۰۸۵	۴,۴۲۳	۰,۰۰۰

بر اساس نتایج جدول (۴) میزان تأثیر کیفیت یادگیری مالی بر سواد مالی دانشجویان حسابداری برابر با ۰,۳۴۱، سطح معناداری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده، بر این اساس کیفیت یادگیری مالی تأثیر مثبت و معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد؛ بنابراین می توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه اول پژوهش مبنی بر اینکه کیفیت یادگیری مالی تأثیر معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد، پذیرفته می گردد.

جدول (۵): نتایج فرضیات دوم

مسیر	ضریب استاندارد شده	انحراف معیار	آماره t	p-value
وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین ← سواد مالی	۰,۵۹۴	۰,۰۸۳	۶,۳۵۳	۰,۰۰۰

بر اساس نتایج جدول (۵) میزان تأثیر وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین بر سواد مالی دانشجویان حسابداری برابر با ۰,۵۹۴ سطح معناداری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر مثبت و معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد؛ بنابراین می توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد، پذیرفته می گردد.

جدول (۶): نتایج فرضیات سوم

مسیر	ضریب استاندارد شده	انحراف معیار	آماره t	p-value
کیفیت یادگیری مالی ← خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری	۰,۳۱۲	۰,۱۵۵	۲,۸۲۵	۰,۰۰۵

بر اساس نتایج جدول (۶) میزان تأثیر کیفیت یادگیری مالی بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری برابر با ۰,۳۱۲ سطح معناداری به دست آمده (۰,۰۰۵) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس کیفیت یادگیری مالی تأثیر مثبت و معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد؛ بنابراین می توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه سوم

پژوهش مبنی بر اینکه کیفیت یادگیری مالی تأثیر معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد، پذیرفته می‌گردد.

جدول (۷): نتایج فرضیات چهارم

مسیر	ضریب استاندارد شده	انحراف معیار	آماره t	p-value
وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین ← خودکارآمدی مالی	۰,۶۷۹	۰,۱۸۹	۴,۰۹۳	۰,۰۰۰

بر اساس نتایج جدول (۷) میزان تأثیر وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری برابر با ۰,۶۷۹ سطح معناداری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر مثبت و معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد؛ بنابراین می‌توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه چهارم پژوهش مبنی بر اینکه وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد، پذیرفته می‌گردد.

جدول (۸): نتایج فرضیات پنجم

مسیر	ضریب استاندارد شده	انحراف معیار	آماره t	p-value
سواد مالی ← خودکارآمدی مالی	۱,۴۳۳	۰,۳۲۷	۵,۵۹۶	۰,۰۰۰

بر اساس نتایج جدول (۸) میزان تأثیر سواد مالی بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری برابر با ۱,۴۳۳ سطح معناداری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس سواد مالی تأثیر مثبت و معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد؛ بنابراین می‌توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه پنجم پژوهش مبنی بر اینکه سواد مالی تأثیر معناداری بر خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد، پذیرفته می‌گردد.

جدول (۹): نتایج فرضیات ششم

مسیر	ضریب استاندارد شده	انحراف معیار	آماره t	p-value
کیفیت یادگیری مالی ← سواد مالی	۰,۳۴۱	۰,۰۸۵	۴,۴۲۳	۰,۰۰۰
سواد مالی ← خودکارآمدی مالی	۱,۴۳۳	۰,۳۲۷	۵,۵۹۶	۰,۰۰۰

بر اساس نتایج جدول (۹) میزان تأثیر کیفیت یادگیری مالی بر سواد مالی دانشجویان حسابداری برابر با ۰,۳۴۱ سطح معناداری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس کیفیت یادگیری مالی تأثیر مثبت و معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد. همچنین میزان تأثیر سواد مالی بر خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری برابر با ۱,۴۳۳ سطح معناداری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس سواد مالی تأثیر مثبت و معناداری بر خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد؛ بنابراین می توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه ششم پژوهش مبنی بر اینکه سواد مالی در رابطه کیفیت یادگیری مالی و خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری نقش میانجی دارد، پذیرفته می گردد.

جدول (۱۰): نتایج فرضیات هفتم

مسیر	ضریب استاندارد شده	انحراف معیار	آماره t	p-value
وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین ← سواد مالی	۰,۵۹۴	۰,۰۸۳	۶,۳۵۳	۰,۰۰۰
سواد مالی ← خود کارآمدی مالی	۱,۴۳۳	۰,۳۲۷	۵,۵۹۶	۰,۰۰۰

بر اساس نتایج جدول (۱۰) میزان تأثیر وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین بر سواد مالی دانشجویان حسابداری برابر با ۰,۵۹۴ سطح معناداری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده، بر این اساس وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر مثبت و معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد. همچنین میزان تأثیر سواد مالی بر خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری برابر با ۱,۴۳۳ سطح معناداری به دست آمده (۰,۰۰۰) کمتر از یک صدم بوده بر این اساس سواد مالی تأثیر مثبت و معناداری بر خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد؛ بنابراین می توان عنوان کرد در سطح اطمینان ۹۹ درصد فرضیه هفتم پژوهش مبنی بر اینکه سواد مالی در رابطه وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین و خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری نقش میانجی دارد، پذیرفته می گردد.

۶. بحث و نتیجه گیری

نتایج این تحقیق نشان داد که کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر مثبت و معناداری بر سواد مالی دانشجویان حسابداری دارد، لذا با افزایش کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین، سواد مالی دانشجویان حسابداری افزایش می یابد. کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین تأثیر مثبت و معناداری بر خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد، لذا با افزایش کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین، خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری افزایش می یابد. سواد مالی تأثیر مثبت و معناداری بر خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری دارد، لذا با افزایش سواد مالی، خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری افزایش می یابد. در نهایت نتایج نشان داد که سواد مالی در رابطه کیفیت یادگیری مالی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین با خود کارآمدی مالی دانشجویان حسابداری نقش میانجی و مثبتی دارد. نتایج به دست آمده از تحلیل فرضیات در راستای نتایج به دست آمده از تحقیق هیرواتی و همکاران (۲۰۲۰) است. بر اساس نتایج پیشنهاد می گردد مدیران و تصمیم

گیران بخش آموزشی حسابداری با تقویت مؤلفه‌های کیفیت یادگیری مالی و افزایش سواد مالی دانشجویان از طریق آموزش‌های با کیفیت، خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری را ارتقا دهند. به مدرسان حسابداری پیشنهاد می‌گردد برای ارتقا سواد مالی و خودکارآمدی مالی دانشجویان حسابداری، وضعیت اقتصادی و اجتماعی والدین دانشجو را مدنظر داشته باشند. به پژوهشگران پیشنهاد می‌گردد در تحقیقات آتی به بررسی عوامل خودکارآمدی مالی در میان حسابداران، حسابرسان و شاغلان در حرفه پردازند.

۷. منابع و مآخذ

- ۱- یگانه، زهرا و زارعی، سمیرا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجیگری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسی. پژوهش در حسابداری و علوم اقتصادی، ۲(۵)، ۶۵-۷۵.
- ۲- یگانه، زهرا؛ زارعی، سمیرا و هنرمندی، زهرا. (۱۳۹۸). بررسی رابطه میانجیگری خودکارآمدی مالی در نگرش مالی، مشارکت مالی و سواد مالی حسابداران. چهارمین کنفرانس ملی در مدیریت کسب و کار و بازرگانی، تهران.
- ۳- نظامی، احمد؛ پور حیدری، امید و پاکدامن، مجید. (۱۳۹۹). بررسی اثر ویژگی‌های شخصیتی (وجدان و توافق‌پذیری)، احساسات-تفکر و ریسک‌پذیری بر قضاوت حسابرسان با توجه به نقش میانجی خودکارآمدی. دانش حسابداری مالی، ۷(۱)، ۱-۲۴.

4- Anita, N.M.Y., Karyasa, I.W. and Tika, I.N. (2013). Pengaruh model pembelajaran kooperatif tipe group investigation (GI) terhadap self-efficacy Siswa. □E-Journal Program Pascasarjana Universitas Pendidikan Ganesha Program Studi IPA, 3(2), 1-23.

5- Amatucci, F.M., and Crawley, D.C. (2011). Financial self-efficacy among women entrepreneurs. International journal of gender and entrepreneurship, 3, 23-37.

6- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: toward an unifying theory of behavioral change. □ Psychological Review, 84(2), 191-215.

7- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action, Englewood cliffs, NJ prentice hall. Journal of clinical and social psychology, 4, 359-373.

8- Bandura, A. 2005. The evolution of social cognitive theory. Great minds in management, 9-35.

9- Herawati, N.T., Candiasa, I.M., Yadyana, I.K. and Suharsono, N. (2020). Factors that influence financial self-efficacy among accounting students in Bali. Journal of International Education in Business, 13(1), pp. 21-36.

10- Nadeem, M.A., Qamar, M.A.J., Nazir, M.S., Ahmad, I., Timoshin, A. and Shehzad, K. (2020). How Investors Attitudes Shape Stock Market Participation in the Presence of Financial Self-Efficacy. Front Psychol, 11, 1-23.

11- Gimbar, C.H., Hansen, B. and Ozlanski, M.E. (2016). Early evidence on the effects of critical audit matters on auditor liability. Current Issues in Auditing, 10(1), 24-33.

12- Lown, J. (2012). Outstanding AFCPE® conference paper: Development and validation of a financial self-efficacy scale. Available at SSRN 2001554.

13- Mohd Sanusi, Z., Iskandar, T.M., Monroe, G.S., and Mohd Saleh, N. (2018). Effects of goal orientation, self-efficacy and task complexity on the audit judgement performance of Malaysian auditors. Accounting, Auditing and Accountability Journal, 31(1), 75-95.

14- Sandler, M.E. (2000). Career decision-making self-efficacy, perceived stress, and an integrated model of student persistence: A structural model of finances, attitudes, behavior, and career development. Research in higher education, 41, 537-580.

Factors affecting financial self-efficacy among accounting students

Behnam Gilaniniay Soumehsaraei^{*1}
Azita Montazeri²

Date of Receipt: 2021/01/20 Date of Issue: 2021/03/06

Abstract

The main purpose of this study is to investigate the factors affecting financial self-efficacy among accounting students. The statistical population of the study was the accounting students of universities in Iran in which 384 accounting students were selected as a sample and the research questionnaire was distributed and collected electronically. The data collected by the questionnaires were analyzed by SPSS24 and AMOS24 software using structural equation modeling. The results of the analysis of research hypotheses showed that the quality of financial learning and the economic and social status of parents have a positive and significant effect on financial literacy of accounting students. The quality of financial learning and the economic and social status of parents have a positive and significant effect on the financial self-efficacy of accounting students. Financial literacy has a positive and significant effect on financial self-efficacy of accounting students. Financial literacy plays a mediating role in the quality of financial learning and financial self-efficacy of accounting students. Financial literacy plays a mediating role in the economic and social status of parents and the financial self-efficacy of accounting students.

Keyword

Financial Literacy, Financial Self-efficacy, Quality of Financial Learning.

1. Assistant Professor of Accounting, Islamic Azad University, Rudsar and Amlash Branch, Rudsar, Gilan, Iran (Corresponding Author). behnam.gilaninia@gmail.com
2. PhD Student in Accounting, Islamic Azad University, Tonekabon Branch, Tonekabon, Mazandaran, Iran.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی